

Таким чином, профорієнтаційна робота та кар'єрне консультування в ЗПТО є необхідними елементами підготовки молоді до професійної діяльності. Вони не лише допомагають учням зробити правильний вибір професії, а й сприяють підвищенню престижу робітничих професій та зміцненню зв'язку між освітою та ринком праці.

Список посилань

Базиль, Л., Байдулін, В., Гриценко, І., Єршова, Л., Орлов, В., Савченко, М., & Теловата, М. (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва*. <https://doi.org/10.32835/978-617-95280-0-2/2022>

Закон України «Про освіту» (2017). *Офіційний вебпортал парламенту України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Масліч, С. В. (2024). Кар'єрна орієнтація здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти як відповідь на вимоги сучасного ринку праці. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (13). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14580167>

— 00 —

УДК 377:338.242.4:005.961

ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК КРОК ДО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ П(ПТ)О

Ольга Любчинська,

*викладачка спеціальних дисциплін
Комунального закладу «Мукачівський
професійний політехнічний коледж»*

*Закарпатської обласної ради,
<https://orcid.org/0009-0006-8394-442X>
e-mail: gay_o@ukr.net*

Анотація. У статті розглядається роль підприємництва як важливого кроку до професійного зростання випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О). Проаналізовано сучасні виклики ринку праці, що зумовлюють необхідність розвитку

підприємницьких навичок у молодих фахівців. Визначено ключові компетенції, які сприяють успішному старту власної справи або ефективному працевлаштуванню. Особлива увага приділена питанням формування підприємницького мислення під час навчального процесу, методам підтримки молодих підприємців та перспективам розвитку малого бізнесу серед випускників ЗП(ПТ)О.

Ключові слова: підприємництво, професійне зростання, випускник, ЗП(ПТ)О, компетенції, ринок праці, бізнес.

ENTREPRENEURSHIP AS A STEP TOWARDS PROFESSIONAL GROWTH OF A VOCATIONAL SCHOOL GRADUATE

Olha Liubchynska,

*Lecturer of Specialized Disciplines Municipal
Institution «Mukachevo Vocational Polytechnic
College» Zakarpattia Regional Council*

Abstract. This article examines the role of entrepreneurship as an important step toward to the professional growth of graduates of vocational (vocational-technical) educational institutions (VET). It was investigated that the modern challenges of labor market include the necessity of the development of entrepreneurial skills among young professionals. Key competencies were identified, that contribute to a successful business start or effective employment. Special attention is given to the formation of an entrepreneurial mindset during the educational process, methods of supporting young entrepreneurs, and the prospects for small business development among VET graduates.

Keywords: entrepreneurship, professional growth, graduate, VET, competencies, labor market, business.

Сучасний ринок праці постійно змінюється, вимагаючи від молоді нових навичок та вміння адаптуватися до змінюваних умов. Поряд з тим, що в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) відбувається процес здобуття майбутньої професії, не менш важливим є розвиток підприємницьких навичок серед студентів, оскільки це не лише допомагає молодим людям знаходити роботу, а й створює можливості для самореалізації та професійного зростання. Підприємництво як один із елементів розвитку кар'єри та шляху до професійного зростання дає можливість студентам не лише отримати

додаткові компетенції, а й розвивати свої лідерські якості, стратегічне мислення та фінансову грамотність.

У статті пропоную розглянути питання: чому підприємництво є важливим кроком до професійного зростання студентів ЗП(ПТ)О, а також як воно може стати основою для подальшої кар'єри.

Підприємництво – це не тільки спосіб заробітку, а й можливість для самовираження, розвитку власних ідей та реалізації творчих амбіцій. Для студентів ЗП(ПТ)О, які часто отримують професії в технічних галузях, підприємницька діяльність може стати чудовим інструментом для застосування своїх знань у реальному житті. Молоді люди, що обрали шлях підприємця, отримують можливість створити власний бізнес або проєкт, який буде відображати їхні інтереси та цінності. Це може бути відкриття майстерні, стартап в галузі інформаційних технологій, сервіс для ремонту побутової техніки, креативна студія чи навіть аграрний бізнес. Підприємництво дає студентам свободу у виборі напрямку діяльності та можливість здійснити свої ідеї в реальність, шляхом застосування своїх професійних знань і навичок.

Здобувачі освіти ЗП (ПТ)О отримують знання, які безпосередньо пов'язані з їхньою майбутньою професією. Проте вміння створювати та управляти бізнесом додає додаткову цінність до їхніх професійних компетенцій. Розвиток підприємницьких навичок допомагає розширити свої горизонти і вийти за межі традиційної кар'єри, яка полягає лише в працевлаштуванні на готове місце роботи. Підприємництво дає можливість стати самозайнятим, розвивати малий бізнес або бути незалежним консультантом у своїй професійній галузі.

Одним із важливих аспектів підприємницької діяльності є здатність до планування та стратегічного мислення. У процесі ведення бізнесу студент розвиває навички аналізу ринку, оцінки фінансових можливостей, роботи з постачальниками та клієнтами. Такі вміння не тільки важливі для підприємців, але й є корисними для будь-якої професійної діяльності, адже допомагають ефективно керувати своїм часом, ресурсами та працювати на досягнення довгострокових цілей.

У багатьох ЗП(ПТ)О України вже розпочали впроваджувати спеціалізовані програми, орієнтовані на розвиток підприємницьких навичок серед здобувачів освіти. Це не тільки теоретичні курси з основ бізнесу, але й практичні тренінги, які дають можливість молодим людям створювати власні бізнес-плани, вивчати основи маркетингу, фінансів і управління проєктами. Молодь навчається не лише організовувати власний бізнес, а й ефективно працювати в команді, комунікувати з потенційними інвесторами та клієнтами, що є важливим для будь-якої професії.

Однією із програм, яка допомагає молоді опанувати всі сфери підприємництва на практиці, є програма «Компанія» від Junior Achievement Ukraine, яка є частиною Junior Achievement – міжнародної спілки некомерційних організацій, які понад 100 років допомагають молоді отримувати знання та навички, що необхідні для формування успішних суб'єктів всесвітньої економіки.

Під час її проходження учні отримують досвід заснування власного підприємства, написання бізнес-плану, виробництва і маркетингу товарів або послуг, а також фінансового обліку та звітності. Все відбувається під наглядом викладача та з допомогою ментора з діючого успішного підприємства. Під час навчання, молоді допомагають волонтери-консультанти, які є представниками діючого бізнесу. Вони координують студентські компанії та надають менторську підтримку в процесі роботи. Досвідчені підприємці часто діляться своїм досвідом з молодими студентами, допомагаючи їм зрозуміти тонкощі ведення бізнесу та запобігти найпоширенішим помилкам на старті. Це також дає можливість студентам ЗП (ПТ)О отримати практичні поради та підтримку, що важливо для успішного початку власної справи.

Після завершення програми «Компанія», здобувачам освіти надається можливість отримати міжнародний «Сертифікат підприємницьких компетенцій» (Entrepreneurial Skills Pass, ESP), який за результатами екзамену підтверджує успішне засвоєння підприємницьких навичок.

З цього навчального року таку можливість також отримали заклади ЗП(ПТ)О Закарпатської області, які, впроваджуючи у навчання програму «Компанія», можуть використовувати матеріали, досвід та менторство цієї організації JA Ukraine. Також було запропоновано створити свою міні-компанію, обравши напрямок діяльності, який допомагає учням не лише ефективно опанувати знання з ведення підприємництва, а і реалізовувати їх в реальний бізнес без сплати податків, так як це підприємство має статус учнівського проєкту. Студенти зі своєю міні-компанією виходять на реальний ринок, мають реальних конкурентів і можуть відчутися у ролі реальних підприємців, так як їм даються всі ті знання і інструменти, щоб реалізувати свій бізнес. На мою думку, це дає великі можливості і перспективи для подальшого професійного зростання. Учні отримують великий досвід і знання, було б бажання цим скористатись. Але все ж таки ті, хто підхопив цю течію, завжди знаходяться в тонусі, тому що JA Ukraine не дає їм вже зупинитись, ставлячи перед ними все нові і нові цілі та завдання. Ця програма також дає можливість для

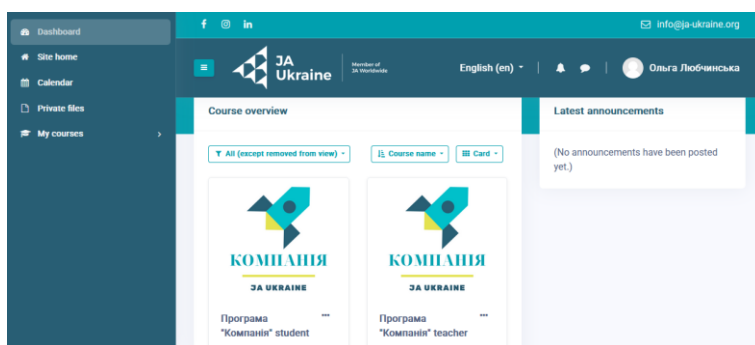
саморозвитку, отримувати нові комунікативні та лідерські навички, такі як:

- вміння творчо мислити
- досвід діяти в стресових ситуаціях
- комунікаційні та презентаційні навички
- робота в команді
- уміння проводити переговори та приймати рішення
- формування цілей
- організація робочого часу.

Це хороша школа не лише професійна, а і школа життя. Тому що перед учасниками міні-компаній ставляться ряд завдань, які вони повинні виконати, щоб розвивати свою компанію. Тобто не лише теоретично отримувати знання, а одразу і на практиці їх застосовувати. Серед завдань, які необхідно виконати:

- Залучати реальні гроші, продаючи акції.
- Відкривати власний банківський рахунок компанії та користуватися ним.
- Здійснювати маркетингові дослідження.
- Розробляти бізнес-план.
- Презентувати власний продукт чи послугу.
- Здійснювати промоцію свого продукту чи послуги.
- Спілкуватися з громадськістю.
- Керувати фінансами компанії.
- Брати участь у торгових ярмарках.
- Конкурувати з іншими у змаганнях «Компанія року».

Вся ця робота можлива через постійну організацію навчання як педагогів, так і студентів. Це і платформа для навчання на сайті окремо для учнів, і окремо для викладачів, яка містить матеріали для викладання.

Наш коледж також долучився до проходження цієї програми, організувавши дві міні-компанії. Учні активно проходять навчання,

створюють продукт та приймають участь у різноманітних заходах від JAUkraine. Так міні-компанія *SweetFitBite*, яка виготовляє корисне печиво, приймала участь у «Таборі підприємництва», який відбувся в Ужгороді 8 листопада 2024 року, де змогли глибше зрозуміти основи продажів завдяки тренінгам. Також для викладачів були проведені уроки фінансового обліку для міні компаній. В кінці кожен заклад освіти представив свою бізнес-ідею, яку оцінювало авторитетне журі – представники бізнесу.

Наша команда зайняла почесне третє місце серед 11 команд області. Участь у цьому заході та отримання цінних призів додало ще більше мотивації та впевненості у власних силах для учасників команди. А також безцінний досвід та можливість розкрити свій потенціал під час виконання практичних завдань.

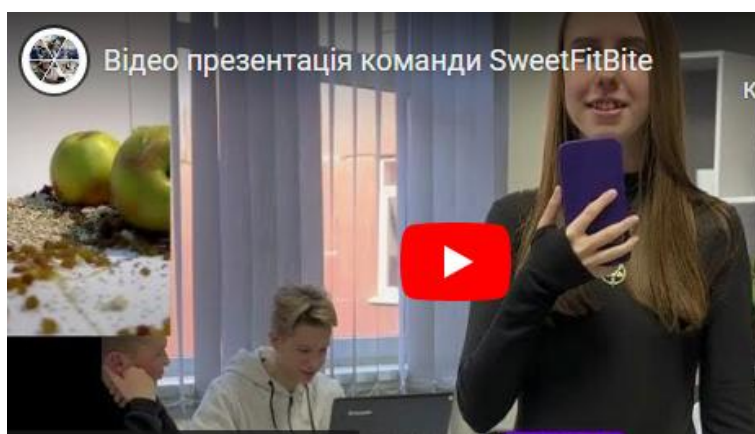

Цей захід додав впевненості учням в тому, що вони йдуть в правильному напрямку і мотивацію для подальших звершень.

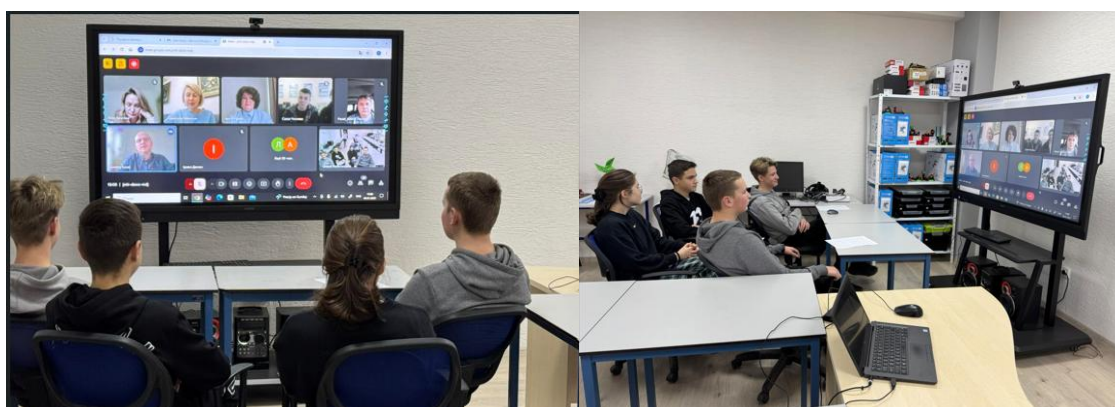
Так 9 січня 2025 року міні-компанія *SweetFitBite* прийняла участь у відкритому онлайн-конкурсі з-поміж 15 команд України, які попередньо були відібрані з 55 поданих заявок команд на участь у міжнародному ярмарку, який відбудеться в Таліні (Естонія) в лютому 2025 року. Кожна команда мала надіслати організаторам короткий

відеоролик, де англійською мовою презентували і показували свою продукцію. П'ять переможців цього онлайн-заходу будуть мати можливість відвідати ярмарок в Естонії, презентувати свою міні-компанію та реалізувати свій продукт. Наша команда зайняла 6 місце, поступившись 0,5 бала команді, яка стала п'ятою в списку команд, які будуть мати змогу відвідати цей захід в Таліні.

Крім того JAUkraine проводить міжнародні економічні фудатони, які спонукають учнів до розвитку інших навичок, таких як вивчення іноземних мов, вміння креативно мислити та командної роботи. Тобто досвід і знання, які отримують учасники програми «Компанія» формують не лише їх хардскіли, а і софтскіли, які в більшій мірі потім допоможуть їм у їх професійному зростанні, незалежно від того, який шлях вони оберуть. Це прекрасний досвід відчувати себе дорослим і мати можливість приймати рішення та брати на себе відповідальність за свої дії.

Опанування навичок підприємницької діяльності є важливим кроком для молоді, яка прагне не тільки знайти роботу, але й стати

активними учасниками економічного життя. Підприємництво відкриває перед молодими людьми безліч можливостей для самореалізації, розвитку та досягнення фінансового успіху. Зокрема, для учнів професійно-технічних навчальних закладів це може стати не лише шляхом до самостійної праці, але й можливістю змінити свою галузь, створюючи нові технології та послуги.

Розвиток підприємницьких навичок у молоді має велике значення для майбутнього економіки, адже такі підприємці можуть стати рушієм інновацій та змін, що потрібні для прогресу суспільства. Тому важливо на всіх етапах освіти забезпечити доступ до підприємницьких знань та підтримку ініціатив молодих людей. Це стане запорукою не лише їхнього успіху, а й загального економічного процвітання країни.

Список посилань

JA Ukraine. (n.d.). *Junior Achievement Ukraine*. <https://ja-ukraine.org/>
Мукачівський професійний політехнічний коледж/ (2024). *Відео презентація команди SweetFitBite* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=a7TVWLNETsc>

— 20 —

УДК 377.3.04+37:018

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Олена Продан,
заступник директора Чернівецького вищого
комерційного училища Державного
торговельно-економічного університету з
навчально-виховної роботи,
<https://orcid.org/0009-0003-9307-3128>
e-mail: lenchik.prodan@gmail.com

Анотація. Розглянуто особливості проведення консультування з молодіжного підприємництва на базі Чернівецького вищого комерційного училища Державного торговельно-економічного університету. Окреслено сучасні тенденції в консультуванні з